

Liikenne- ja viestintäministeriö
Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/11483/2022

Liikennevirta Oy:n lausunto luonnoksesta kansalliseksi jakeluinfraohjelmaksi vuoteen 2035

Taustaa

Liikennevirta (Virta) kiittää mahdollisuudesta saada lausua luonnoksesta kansalliseksi jakeluinfraohjelmaksi vuoteen 2035. Liikennevirta tukee

Liikennevirta on Euroopan nopeimmin kasvava sähköautojen latausalusta ja vastaa Suomessa yli 7 000 julkisen latauspisteen hallinnasta Euroopan luvun ollessa yli 65 000 kpl. Liikennevirta Oy on yksi suurimmista julkisen latauksen operaattoreista Euroopassa.

Johtopäätökset ja keskeiset toimenpiteet liikenteen uusien polttoaineiden jakeluinfran kehittämiseksi Suomessa

Virta näkee ohjelman luonnoksen johtopäätökset, toimenpiteet ja ehdotukset pääsääntöisesti kannatettavina. Erityisesti älyratkaisujen esiin tuominen ja näille osoitettavat tuet ansaitsevat erityiskiitoksen.

Virta kiinnittää huomiota kansalliseen tavoitteeseen, jonka mukaan täyssähkökäyttöistä henkilö- ja pakettiautoa kohden on julkista latausta vähintään 3 kW:n antoteho ja hybridiajoneuvoa kohden vähintään 0,66 kW:n antoteho kunkin vuoden lopussa. Ladattavat hybridit ovat henkilö- ja pakettiautoissa välivaihe ja näiden uusmyynnin Suomessa oletetaan laskevan 2025 alkaen¹, eikä niiden kohdalla tulisi määritellä ajoneuvokohtaista antotehoa. Antotehon kohdalla kunnianhimo tulisi kohdistaa täyssähköautojen lataukseen.

Koti- ja työpaikkalatauksen tuet tulisi kohdentaa älykkäisiin latauspalveluihin ja näiden edellyttämiin latauspisteisiin, sillä kuten jakeluinfraohjelmassa on todettu ”Suomen vahvuudeksi on tunnistettu älykkäiden latauspalveluiden tarjoaminen”.

Sähköverkkojen rooli liikenteen sähköistymisessä

HPC-latausinfran riittävän nopean kehittymisen tueksi on sähköverkkojen saralla tärkeää mahdollistaa ja kannustaa Ruotsin mallin mukaan ns. ”joustavien verkkosopimusten suuntaan”. Tässä mallissa DSO:lta saadun signaalin perusteella CPO tuottaa tarpeen mukaan lataustehon rajoittamista, jolloin verkon liialliselta kuormitukselta vältytään. Sopimusmallit tukevat suomalaisten yritysten vientiä, sillä mallien hyödyntämisen mahdollistavat älykkäät latauksen ohjauksen palvelut, joissa suomalaiset yritykset ovat alan huippua.

Virta tukee esiin tuotua ehdotusta älyratkaisujen hyödyntämisestä sähköverkkojen kuormanhallinnan kehittämisessä ja tämän edellyttämissä valtion tukemissa hankkeissa. Älyratkaisut tarjoavat alustan korkean jalostusasteen tuotteille ja palveluille, joita Suomen vienti tarvitsee.

Jotta verkkopuolen jakeluverkkopuolen investoinnit pysyisivät HPC ja megawattiluokan latausverkoston vaatimusten mukana tulee lupaprosesseja nopeuttaa. Euroopasta on saataville useita parhaita käytäntöjä ja kokemuksia siitä, kuinka esimerkiksi kaupunkien omistamille maa-alueille voidaan saada nopeasti ja tehokkaasti asennettua kasvavan latausverkoston vaatimia muuntamoja ja tuki-infrastruktuuria². Kappaleessa 2.1.4 esiin nostettu toimenpide luvitus- ja sopimusprosessien sujuvoittamiseksi tarjoaa hyvät lähtökohdat prosessien sujuvoittamiseksi, kunhan riittävä resursointi ja tahtotila varmistetaan.

Älykkään ja kaksisuuntaisen latauksen mahdollisuudet

Älykäs ja kaksisuuntainen lataus mahdollistaa sähköautojen integroimisen energiamarkkinoille ja tukee osaltaan uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä. Kehittyvät digitaaliset lataus- ja energianhallintapalvelut, joissa suomalaiset yritykset ovat alan kärkeä, mahdollistavat merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia, joiden avulla myös päästöjä voidaan vähentää kustannustehokkaasti. Positiivisen ja suomalaisia yrityksiä tukevan kehityksen mahdollistamiseksi Suomen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota EU-regulaatioon, jolla on alan kehitykseen merkittävä vaikutus, ja vaikuttaa tähän proaktiivisesti. Jakeluinfraohjelman kytkös EU-vaikuttamiseen ja EU-tason lainsäädäntöön on hyvä tunnistaa ja resursoida.

Toimenpiteet sähköisen liikenteen ja sähköverkon tasapainoisen rinnakkaisen kehittymisen edistämiseksi

Virta näkee esitetyt toimenpiteet kannatettaviksi ja alan kehityksen kannalta positiiviksi. Erityistä huomiota toivotaan kiinnitettävän kahteen viimeiseen toimenpiteeseen (*Arvioidaan kaksisuuntaisen latauslaitteen hankintaan tarkoitetun tuen toteuttamismahdollisuudet ja Arvioidaan jakeluverkkoyhtiöiden mahdollisuutta jakaa tietyllä alueella kaksisuuntaisia latauslaitteita vaihtoehtona verkon vahvistamiselle*). Näiden osalta Virta toivoo suomalaisia yrityksiä ja alan asiantuntijajärjestöjä osallistettavan aiheen ympäriltä käytäviin keskusteluihin ja vaikutusarviointeihin.

Kotilataus ja muu rajoitetussa käytössä oleva latausinfra

Virta kiinnittää huomiota kappaleen ” 2.3.1 Kotilatauksen merkitys ja kehittyminen” tekstiin ” Yöllä tapahtuvaa latausta voidaan myös edelleen optimoida kaikkein halvimmille tunneille, mikäli latauslaite sen mahdollistaa.” Latauslaitteen rooli on tärkeä latauksen ohjauksessa ja sähköauton kytkemisessä energiamarkkinoille. Kuitenkin latauspistettä tärkeämmässä roolissa ovat energianhallinnan taustajärjestelmät, ohjelmistot ja sopimukset, jotka mahdollistavat sähköauton akun arvon integroimisen latauspisteen kautta energiamarkkinaan. Suomalaisten yritysten ja viennin kannalta AC-latauspisteiden valmistus ei tuo samanlaisia mahdollisuuksia alustapalvelu- ja ohjelmistoratkaisuihin nähden. Jakeluinfraohjelman tulisikin keskittyä entistä enemmän digitaalisten palveluiden arvonlisäyksen mahdollistamiseen.

Toimenpiteet koti- ja muun rajoitetussa käytössä olevan latausinfraan kehittämiseksi

Virta näkee esitetyt toimenpiteet arvokkaina sekä jatkuvuutta ja kuluttajien varmuutta lisäävinä. Nykyisessä hektisessä energiamarkkinaympäristössä takeet tukien jatkuvuudesta ovat ensiarvoisen tärkeitä Suomen CO₂-päästövähennystavoitteiden kannalta, jotka nojaavat nopeaan liikenteen sähköistymiseen.

Toimenpiteet henkilö- ja pakettiautoja palvelevan julkisen latausinfraan kehittämiseksi

Virta toteaa esitetyt toimenpiteet kannatettaviksi ja ympäristö- ja talouspolitiikkaa tukeviksi. Erityisesti toimenpide ” *Toteutetaan valtioneuvoston TEA-selvitys sähkön sisällyttämisestä jakeluelvoitteeseen* ” tuo toteutuessaan arvokasta tietoa kustannustehokkaista päästövähennystoimista osana jakeluelvoitetta. Joissain EU-maissa sähkö on jo sisällytetty paikallisiin jakeluelvoitteisiin näin tukien maiden julkisen latausinfraan kehitystä. Tukien kohdentamisen kohdalla Virta näkee, että paras tulos latausinfraan kehittämisessä haja-asutusalueille ja alueille, joissa se ei markkinaehtoisesti kehittyisi, on tukien kohdentaminen latauspalveluoperaattoreille ja tahoille, jotka kantavat latauspalveluiden tuottamisesta koituvat taloudelliset riskit. Näillä tahoilla on paras näkemys infraan sijoittamista, palveluiden hinnoittelusta muista toimivan latausinfraan vaatimuksista.

Toimenpiteet raskaan liikenteen latausinfraan kehittämiseksi

Esitetyt toimenpiteet nähdään positiivisina. Virta kiinnittää huomiota laajempaan regulaation tarkasteluun ja muutoksiin, jota vaaditaan liikenteen ja logistiikan murroksen etujen täysimittaiseen hyödyntämiseen. Tästä esimerkkinä on toteamus ” *Kuljettaja ei voi myöskään siirtää autoa tai irrottaa sitä latauksesta 9 tunnin yhtäjaksoisen lepoajan aikana, vaikka lataukseen riittäisi huomattavasti lyhyempikin aika.* ” Kuljettajien lepoajoista on tärkeää pitää kiinni turvallisuuden ja työhyvinvoinnin kannalta. Kehittyvä logistiikka-ala ja ennen kaikkea digitalisaation ja sähköistymisen etujen täysimittainen ulosmittaaminen vaatii tuekseen joustomahdollisuuksia ja lainsäädännön muutostarpeiden sekä alan vakiintuneiden toimintamallien muutostarpeiden arviointia, joista on hyvä käydä rakentavaa keskustelua asianomaisten kesken hyvissä ajoin.

Jakeluinfran käyttäjäystävällisyys ja tietokysymykset

Virta ja koko latauspalveluala näkee käyttäjäystävällisyyden kriittiseksi osaksi palvelulupausta, ja alan toimijat kehittävät jatkuvasti palveluitaan entistäkin käyttäjäystävällisemmiksi. Virta tekee jatkuvasti kuluttajien kanssa yhteistyötä palveluidensa parantamiseksi. Kuuntelemme myös tutkimuslaitoksia ja asiantuntijoita, joiden viestit eivät tue esimerkiksi maksukorttipakkoa. Voittoa tavoittelematon ja puolueeton EPSI rating teki loppuvuodesta 2022 tutkimuksen sähköautojen latauspisteistä³. Tutkimuksessa todettiin mm. seuraavaa:

- Sähköautojen latauspisteisiin ollaan Suomessa tyytyväisiä. EPSI Ratingin asiakastyytyväisyysindeksiksi mitataan toimialalla 74,7, kun asteikolla 0-100 voidaan pitää nyrkkisääntönä 0-60 tarkoittavan tyytymättömiä, 60-75 tyytyväisiä. ja yli 75 erittäin tyytyväisiä asiakkaita.
- **Virran asiakastyytyväisyys oli 75,9**, joka kertoo asiakkaiden selkeistä mieltymyksistä Virran tarjoamiin palveluvaihtoehtoihin.
- **Yli puolet vastaajista suosisi lataustapahtuman maksamiseen vapaan valinnan saadessaan sovellusta, joko operaattorin omaa tai useamman operaattorin pisteillä toimivaa. Näistä selvästi suurempi osa, kaikista vastaajista 38%, suosisi latausoperaattorikohtaista sovellusta**

Kuluttajat ovat siis nykyisellään erittäin tyytyväisiä nykyisiin maksuvaihtoehtoihin ja palvelutarjontaan, jota alan toimijat kehittävät entisestään. Käyttäjystävälliset ja läpinäkyvät maksujärjestelmät/hinnoittelut ovat kaikkien edun mukaista, mutta liiallinen regulaatio syö mahdollisuudet uuden energijärjestelmän innovaatioille.

Latauksen maksamisen vaihtoehdot

Virta ei näe kuluttajien palvelukokemuksen eikä latausinfran laajentumisen kannalta pakollista korttimaksamisen mahdollistamista tarpeellisena. Ennen kaikkea haluamme kiinnittää huomiota vanhojen ja olemassa olevien latauspisteiden maksukorttiominaisuuden päivittämisen kohtuuttomiin kustannuksiin. Mikäli valtio tulee vaatimaan jollain aikavälillä kaikkien latauspisteiden, sis. olemassa olevat AC-latauspisteet päivittämistä maksukorttivalmiudella, on oletettavaa, että CPO:t purkavat asemat päivittämisen sijaan. Mikäli päivitystä vaaditaan, tulee tähän saada merkittävät tuet, joilla liiketoiminnallisesti kannattamattomat maksukorttipäivitykset kustannetaan.

Maksukorttijärjestelmät ovat tekemässä tuloaan myös uusiin AC-latauspisteisiin ja palveluntarjoajat tekevät kaikkensa vastatakseen asiakkaiden esiin tuomiin tarpeisiin, joihin myös kustannustehokkaat maksukorttivaihtoehdot kuuluvat.

Vaihtoehtoisten käyttövoimien foorumi

Virta tukee uusien käyttövoimien yleistymistä myös neuvonnan, tiedonvaihdon ja tutkimuksen keinoin. Tämä vaatii kuitenkin konkreettisen tahon ja resurssin, joiden avulla vaihtoehtoisten käyttövoimien yleistymistä ja näiden pohjalta saavutettavia ympäristötaloudellisia etuja tuetaan ja tuodaan esille yhteiskunnassa. Virta ehdottaa, että jakeluinfratyöryhmän pohjalta perustettaisiin vaihtoehtoisten käyttövoimien foorumi, joka vastaisi alan tiedonjakamisesta, toisi yhteen keskeisiä sidosryhmiä ja edistäisi vaihtoehtoisten käyttövoimien älykkään infrastruktuurin tuomien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Virta on keskustellut foorumista jo VTT:n, ITS Finlandin ja Sähköinen liikenne ry:n kanssa ja keskusteluissa foorumi tai vastaava taho on nähty arvokkaaksi tulevaisuuden tiedolla johtamisen, tiedon jakamisen ja vaikuttavuuden kannalta.

Allekirjoitus:

Eemil Rauma, Head of Government relations and partnerships

Lähteet:

- 1) Sähköinen liikenne ry 2023
- 2) <https://www.chargeurope.eu/state-of-the-industry-report>
- 3) <https://www.virta.global/fi/uutiset/virta-paras-kotimainen-latausverkosto-epsi-ratingin-sahkoautojen-latauspisteet-2022-kuluttajatutkimuksessa>